

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ ”**

**Харків
2022**

«ВИРІШЕННЯ ПОДАТКОВИХ СПОРІВ»

**(для студентів другого курсу бакалаврату – 36 год. – 18 практичних
занять)**

Тема 1. Поняття податкового спору

(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Визначення поняття податкового спору.
2. Співвідношення податкового спору та податкового конфлікту.
3. Учасники (суб'єкти) процедур із вирішення податкових спорів.
4. Види податкових спорів. Адміністративні та судові процедури із вирішення податкових спорів.
5. Стадії податкового спору.
6. Суб'єкт-ініціатор податкового спору.

Список нормативно-правових актів та літератури за темою

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

8. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

9. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

10. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

11. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. Кам'янець-Подільський : Рута, 2015. 212 с.

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. *Фінансове право*. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. *Право та інноваційне суспільство*. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

Тема 2. Система джерел податкового права та специфіка їх застосування при вирішенні податкових спорів

Питання для обговорення

1. Система джерел податкового права та правила їх застосування при вирішенні податкових спорів.
2. Конституція України та її роль у процедурах вирішення податкових спорів.

3. Міжнародні договори як джерела податкового права, що застосовуються при вирішенні податкових спорів.
4. Податковий кодекс України як нормативно-правовий акт, що визначає процедури вирішення податкових спорів. Кодекс адміністративного судочинства України, як спеціальний процесуальний акт, який визначає судові процедури з вирішення податкових спорів.
5. Підзаконні нормативно-правові акти та їх роль у вирішенні податкових спорів.
6. Судова практика та її значення для цілей правозастосування в рамках спірних податково-правових проваджень.

1. Побудуйте ієрархічну структуру (від джерел вищих за юридичною силою до джерел нижчої юридичної сили) із нижче наведених джерел податкового права: Податковий кодекс України; Конвенція про уникнення подвійного оподаткування між Польщею та Україною; Конституція України; Рішення ЄСПЛ у справі «Щокін проти України».

Потрібно розмістити відповідні джерела у ієрархічній структурі. Власний підхід слід обґрунтувати.

2. Проаналізуєте 3 на вибір двосторонні конвенції про уникнення подвійного оподаткування між Україною та іншими державами (кожна держава повинна бути із іншого континенту).

Визначте спільні та відмінні риси проаналізованих конвенцій. Свою позицію обґрунтуйте.

3. В рамках судового спору із контролюючим органом платник податків посилався на презумпцію правомірності рішень платника податків як на основу аргументації своєї правової позиції. Представник контролюючого органу заперечував проти цього, адже суперечність

існувала між загальною та спеціальною нормами Податкового кодексу України, а в таких випадках відповідна презумпція не підлягає застосуванню.

Чия позиція є вірною: контролюючого органу чи платника податків?

Список нормативно-правових актів та літератури за темою

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений

Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

8. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

9. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

10. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

11. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. *Кам'янець-Подільський* : Рута, 2015. 212 с.

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. *Фінансове право*. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. *Право та іноваційне суспільство*. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

Тема 3. Альтернативні способи вирішення податкових спорів

Питання для обговорення

1. Медіаційні процедури при вирішенні податкових спорів.
2. Податковий арбітраж при вирішенні податкових спорів (відмінність від податкової медіації).
3. Учасники медіаційних процедур із вирішення податкових спорів.
4. Зарубіжний досвід застосування податкової медіації.
5. Окремі елементи процедур із розгляду заперечень до акту перевірки як квазімедіаційні процедури.

1. Поясніть доцільність або ж недоцільність запровадження в Україні інституту медіаційних процедур із вирішення податкових спорів. Власну позицію обґрунтуйте.

Чи є на сьогоднішній день в Україні аналоги медіаційних процедур із вирішення податкових спорів (схожі за своєю правовою природою провадження)?

2. ГУ ДПС у Харківській області проводило документальну виїзну перевірку ТОВ «А». За результатами перевірки ТОВ «А» було складено акт перевірки. ТОВ «А» через 30 днів з моменту отримання акту перевірки подали свої заперечення на акт перевірки до ГУ ДПС у Харківській області.

У зв'язку із пропуском строків на подання відповідних заперечень ТОВ «А» було відмовлено у їх розгляді.

Хто правий у даній ситуації? Які подальші можливі алгоритми дій з боку ТОВ «А»?

Список нормативно-правових актів та літератури за темою

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи,

податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

8. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

9. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

10. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

11. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. *Кам'янець-Подільський* : Рута, 2015. 212 с.

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. *Фінансове право*. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. *Право та інноваційне суспільство*. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. *Прикарпатський юридичний*

вісник. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI:
[https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 15–22. DOI:
<https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

Тема 4. Зарубіжні підходи до вирішення податкових спорів (колоквиум)

Питання для обговорення

1. Податкові спори в країнах романо-германської правової системи.
2. Податкові спори в країнах англо-саксонської правової систем.
3. Зарубіжні підходи до визначення джерел права, що підлягають застосуванню при вирішенні податкових спорів.
4. Типізація видів процедур, що застосовуються для вирішення податкових спорів у країнах романо-германської та англо-саксонської правової системи.
5. Процедури вирішення податкових спорів у ЄС.

Список нормативно-правових актів та літератури за темою

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

8. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

9. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

10. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

11. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. *Кам'янець-Подільський* : Рута, 2015. 212 с.

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. *Фінансове право*. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. *Право та інноваційне суспільство*. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

Тема 5. Адміністративні процедури із вирішення податкових спорів.

Питання для обговорення

1. Джерела права, які визначають порядок адміністративного вирішення податкових спорів.

2. Основні засади адміністративних процедур із вирішення податкових спорів. Принцип-презумпція правомірності рішень платника податків та його роль в адміністративних процедурах вирішення податкових спорів.
3. Правові підстави адміністративного оскарження рішень контролюючих органів.
4. Стадії адміністративних процедур із вирішення податкових спорів.
5. Оформлення результатів адміністративних процедур із вирішення податкових спорів.

1. Платник податків оскаржив до ДПС України ППР, що були прийняті ГУ ДПС у Харківській області. На 15 день ДПС України прийняло рішення про продовження загального 20-денного строку, ще на 40 календарних днів про що у письмовій формі було повідомлено платника податків. За результатами розгляду скарги контролюючий орган прийняв рішення про залишення скарги без розгляду, адже на копіях документів платник податків не проставив засвідчення їх оригінальності (не проставлено «копія вірна, згідно з оригіналом», дата і підпис). Відповідне рішення було сприйнято платником податків як задоволення скарги на його користь, адже платник вважає, що якщо контролюючий орган попередньо прийняв рішення про продовження строку розгляду скарги, то тоді він (контролюючий орган) повинен розглянути скаргу по суті, а не посилаючись на формальні неточності і залишати скаргу без розгляду.

Чи правомірні дії ДПС України? Чи має рацію платник податків?

2. За результатами документальної позапланової перевірки платника податків контролюючим органом було винесено ППР.

А) який строк оскарження таких ППР в адміністративному порядку?

Б) який строк оскарження таких ППР в судовому порядку, якщо спочатку було застосовано адміністративне оскарження?

В) який строк оскарження таких ППР в судовому порядку (якщо адміністративний порядок не застосовувався)?

Список нормативно-правових актів та літератури за темою

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений

Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

8. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

9. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

10. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

11. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. *Кам'янець-Подільський* : Рута, 2015. 212 с.

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. *Фінансове право*. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. *Право та іноваційне суспільство*. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

Тема 6. Судові процедури із вирішення податкових спорів за позовом платника податків.

Питання для обговорення

1. Джерела права, які визначають судовий порядок із вирішення податкових спорів.
2. Питання судової юрисдикції із вирішення податкових спорів.
3. Стадії судових процедур із вирішення податкових спорів.
4. Учасники судових процедур із вирішення податкових спорів.
5. Судові доктрини та їх значення у вирішенні податкових спорів: доктрина податкових вигод; доктрина добросовісності платника податків; доктрина бенефіціарного власника; доктрина спеціальних податково-процедурних строків; доктрина презумпції правомірності платника податків; доктрина ділової мети.

1. ТОВ «А» (резидент Дія Сіті платник ПнВК) влаштувало івент для своїх гіг-спеціалістів (концерт із запрошеними зірками) вартістю в 1 000 000 грн.

Під час документальної позапланової перевірки контролюючий орган зазначав про виникнення бази оподаткування у ТОВ «А» з податку на прибуток підприємств (ПнВК за ставкою 9 %) в частині вартості такого івенту. Крім цього, контролюючий орган зазначив, що у зв'язку із таким івентом для кожного учаснику івенту (ІТ-спеціаліста) виникло додаткове благо. Отже, на думку контролюючого органу, ТОВ «А» як податковий

агент за таким додатковим благом повинен був утримати суму ПДФО 18 % + 1,5 %.

Чи правомірна позиція контролюючого органу?

2. ТОВ «А» було передбачено у Плані-графіку проведення документальних планових перевірок на 2021 р. (в березні). При цьому представники контролюючого органу (з належним дотриманням процедури повідомлення про початок контрольного заходу) вийшли на відповідну документальну планову виїзну перевірку 15.04.2021 р. ТОВ «А» відмовило у допуску до перевірки представникам контролюючого органу.

Після цього контролюючий орган прийняв рішення про накладення адміністративного арешту на майно платника податків та звернувся до адміністративного суду, у порядку передбаченому ст. 283 КАС України, із заявою про підтвердження обґрунтованості такого адміністративного арешту. В рамках відповідного судового провадження платник податків заявив про неправомірність призначення відповідної планової перевірки на квітень місяць, що обумовлює, на переконання такого платника податків, наявність спору про право, а отже неможливість накладення адмін. арешту на майно (в тому числі кошти) в порядку судових проваджень.

Чи правомірні дії контролюючого органу? Чи достатні аргументи платника податків? Чи правильну процесуальну тактику було обрано платником податків?

Список нормативно-правових актів та літератури за темою

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

8. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

9. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

10. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

11. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. Кам'янець-Подільський : Рута, 2015. 212 с.

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. *Фінансове право*. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. *Право та інноваційне суспільство*. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

Тема 7. Судові процедури із вирішення податкових спорів за зверненнями податкових органів.

Питання для обговорення

1. Загальні засади провадження у справах за зверненням податкових органів. Контролюючий орган як позивач у податкових спорах.
2. Види заяв контролюючих органів.
3. Специфіка судових процедур у справах за зверненням контролюючого органу.
4. Процесуальні строки у провадженнях за зверненням податкових органів.
5. Порядок залучення платника податків до судових проваджень за зверненням податкових органів.

1. 25 лютого 2021 року ТОВ «Агро-плюс» отримало наказ про призначення планової документальної виїзної перевірки. Після цього, 11 березня 2021 року, 3 головні державні-ревізори інспектори здійснили виїзд на відповідний контрольний захід за податковою адресою ТОВ «Агро-плюс». Вони пред'явили посадовим особам ТОВ «Агро-плюс» наказ про призначення відповідної перевірки, направлення на проведення перевірки. У двох із головних державних-ревізорів інспекторів були наявні службові посвідчення. Платник податків відмовив у допуску до проведення перевірки.

Підготуйте відповіді на наступні питання:

1. *Чи правомірною є призначена платнику податків перевірка?*
2. *Чи мав право платник податків не допускати посадових осіб контролюючого органу до відповідної перевірки?*
3. *Які ризики несе для платника податків недопуск до перевірки?*

2. Платник податків недопустив представників контролюючого органу до документальної виїзної перевірки, адже вважав відповідну перевірку безпідставною.

Як потрібно діяти платнику податків, щоб мінімізувати негативні наслідки від такого недопуску до контрольних заходів?

Список нормативно-правових актів та літератури за темою

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений

Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

8. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

9. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

10. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

11. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. *Кам'янець-Подільський* : Рута, 2015. 212 с.

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. *Фінансове право*. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. *Право та іноваційне суспільство*. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

Тема 8. Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) та його практика із вирішення податкових спорів
(колоквіум)

Питання для обговорення

1. Практика ЄСПЛ у системі джерел податково права.
2. Підстави для звернення платника податків до ЄСПЛ. ЄСПЛ як остання судова інстанція при вирішенні податкових спорів.
3. Практика ЄСПЛ із вирішення податкових спорів за заявами українських платників податків (справа «Щокін проти України», справа «Інтерсплав проти України» тощо).
4. Практика ЄСПЛ із вирішення податкових спорів за заявами зарубіжних платників податків (справа «Булвес АД проти Болгарії», справа «Бізнес Супорт Центр проти Болгарії» тощо).
5. Роль практики ЄСПЛ при вирішенні адміністративними судами України податкових спорів. Судові доктрини національних судів з питань застосування практики ЄСПЛ при вирішенні податкових спорів.

Список нормативно-правових актів та літератури за темою

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

8. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

9. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

10. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

11. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. *Кам'янець-Подільський* : Рута, 2015. 212 с.

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. *Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія»*. 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. *Фінансове право*. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. *Право та іноваційне суспільство*. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI: [https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. *Юридичний вісник*. 2020. № 4. С. 15–22. DOI: <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

СПИСОК

НОРМАТИВНИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

НОРМАТИВНІ АКТИ

1. Конституція України: Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР в редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

2. Податковий кодекс України: Кодекс України, Закон від 02.12.2010 № 2755-VI в редакції від 01.01.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210101>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Кодекс України, Кодекс, Закон від 06.07.2005 № 2747-IV редакції від 15.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>.

4. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13.07.2017 №2136-VIII в редакції від 20.03.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>.

5. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 № 3477-IV в редакції від 02.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>.

6. Порядок оформлення і подання скарг платниками податків та їх розгляду контролюючими органами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 21.10.2015 № 916 в редакції від 12.02.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1617-15#Text>.

7. Порядок оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків-юридичними особами та їх відокремленими підрозділами: затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 20.08.2015 № 727 в редакції від 13.07.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15#Text>.

МОНОГРАФІЇ

8. Музика-Стефанчук О. А., Полянничко А. О. Принципи податкового права України: проблеми визначення та реалізації. Кам'янець-Подільський : Рута, 2015. 212 с.

9. Бондаренко О. М. Теорія та практика вирішення податкових спорів: концептуальні засади: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2019. 484 с.

ПІДРУЧНИКИ ТА НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

10. Фінансове право: підручник / (О.О. Дмитрик, І.Є. Криницький, О.А. Лукашев та ін.); за ред. М.П. Кучерявенка, О.О. Дмитрик. Харків: Право, 2019. 416 с.

11. Податкове право: посіб. для підгот. до іспитів/(І.М. Бондаренко, О.О. Головашевич, М.І. Дамірчиєв та ін.); за ред. О.О. Головашевича.- 2-ге вид., допов. та змін. Харків: Право. 2019. 222 с.

НАУКОВІ СТАТТІ

12. Брояков С. В. Оскарження до суду податкових консультацій як механізм забезпечення прав платника податків. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2019. № 1. С. 59–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/1_2019/8.pdf

13. Кучерявенко М. П. До проблеми визначення юрисдикційності податкових спорів. Фінансове право. 2013. № 1 (23). С. 17 – 19. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/14605/1/Kucheryvenko_17-20.pdf.

14. Мінаєва О. М. Адміністративні процедури вирішення податкових спорів. Право та іноваційне суспільство. 2016. № 2 (7). С. 29–32. URL: <http://apir.org.ua/wp-content/uploads/2016/12/Minaieva7.pdf>.

15. Смичок Є. М. Презумпція правомірності рішень платника податків у практиці адміністративних судів. Прикарпатський юридичний

вісник. 2020. № 3(32). С. 54–58. DOI:
[https://doi.org/10.32837/ryuv.v0i3\(32\).603](https://doi.org/10.32837/ryuv.v0i3(32).603)

16. Смичок Є. М. Джерела «м'якого права» та їх вплив на формування судової доктрини. Юридичний вісник. 2020. № 4. С. 15–22. DOI:
<https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.1966>.

Укладачі: Смичок Євген Михайлович

Брояков Сергій Вікторович